

Forfatter: Blicher, Steen Steensen

Titel: Udvalgte værker

Citation: Blicher, Steen Steensen: "Udvalgte værker", i Blicher, Steen Steensen: *Udvalgte værker*, Gyldendal, 1982-83, s. 415. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-blich07-shoot-idm139805836660336/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Udvalgte værker

Efterskrift og noter til Blichers humanistiske, politiske og religiøse skrifter

De tekster som afslutter dette bind falder i de tre afdelinger som den fælles rubrik antyder, men uden markante skel. Eksempelvis er afhandlingen „Om Dødsstraffe“ klart humanistisk i sin holdning, men den anvender i vid udstrækning kristelige argumenter, og med sit sigte: dødsstraffens fjernelse fra straffeloven, er den selvsagt også politisk.

1.

Den første afdeling, til og med uddraget af *Sommerreise i Sverrig* (side 169), begynder og slutter med tekster som er utvetydigt humanistiske, d.v.s. præget af en livsanskuelse som bygger på det menneskelige muligheder. Men den rummer også tekster som mere tjener til at vise den blicherske humanismes begrænsninger, eller som rent ud må betegnes som antihumanistiske.

Det gælder bl.a. de to små opsatser „Om Herredsfogdernes Bopæle“ og „Om Legestuer“, hvori omsorgen for den jævne bondes retsbeskyttelse er omvendt proportional med vurderingen af tyendeklassens moral. Og det gælder afhandlingen „Om Natmændsfolkene“ som anviser brutale midler i en human hensigt: at assimilere en foragtet og udstødt minoritet med det danske samfund. Den danner en påfaldende kontrast til det idealiserende syn som i flere af novellerne anlægges på taterne, f.eks. i „Kjeltringliv“ (I 396) og „De Udøbte“ (II 305).

I skærende modsætning til Blichers forsvarsskrifter for jøderne i 1813 – forøvrigt hans første trykte prosatekster – står de to aggressive avisartikler fra 1838-39: „Mosaiterne, som Stænder-Deputerede“ og „Rike saameget til B. R. og Syskind ...“. De er en fortsættelse og oprapning af den mere moderate antijødiske holdning han lægger for dagen i artiklen „Betænkninger“. I den afviser han, i lighed med bl.a. Frederik VI og biskop Øllgaard i Viborg, tanken om at give jøderne

415

St. St. Blicher

valgbarhed til stænderforsamlingerne. Artiklen fremkaldte modindlæg som fik ham til at skærpe sine angreb, både i indhold og form. Nye indsigelser forstærkede yderligere hans aggressioner og drev ham ud i en ret vulgær debatform. Den egentlige årsag til det bratte omsving skal utvivlsomt søges i hans vrede mod den jødiske nationaløkonom C. N. David som han aldrig tilgav den hårde kritik af *Danmarks nærværende Tilstand*; jfr. note til „En Røst ...“ og „Ikke saameget ...“

2.

Udvalget af Blichers politisk betonedede skrifter indledes med artiklen „Liggprædiken“. Hans medleven i grækernes frihedskamp i 1820'erne og hans indignation over stormagternes passivitet kommer ellers næsten udelukkende til orde i poetisk form, f.eks. i digtet Ipsara (III 382), og sin bekymring over den reaktionære udvikling i Europa (syd for Ejderen) ytrer han i en række fiktionssagte satiriske skrækvisjoner om tilstandene i det tyvende århundrede („Nisseavisen for 1925“ etc.); men noget seriøst sagligt indlæg afføder den ikke.

Efter tre artikler som forherliger og forsvarer Frederik VI's enevælde (*Danmarks nærværende Tilstand*, „Medens vi endnu have -“ og „En Røst, men ikke i Ørken“), følger så et udvalg af Blichers vidtspændende politiske produktion efter hans omvendelse til liberalismen i slutningen af 1830'erne. Disse tekster er ordnet således at de mere folkelige og nationalt og skandinavisk prægede, bl.a. nogle af Himmelbjergtalerne, følger efter hans kritiske indlæg mod administrationen og regeringsformen.

Af hans talrige og ofte vidtudførte artikler om forsvarssagen er der kun medtaget én („Almindelig Værnpligt“); men en anden er optaget i *Vestlig Profil af den Cimbriske Halvø* (se side 35 ff.). Den var oprindeligt trykt i *Jyllandsposten* 1.4.1839 under titlen „Tale, drømt at være holden i Stænderforsamlingen“.

3.

Der er bare overleveret fire prædikener af Blicher, hans „Vielsestale“ medregnet, og de findes alle i denne udgave, idet hans „Prædiken holden i Spentrup Kirke over et til Samme nylig skjænket Skib“ (28.7.1838) er indlemmet som et kapitel („En Skibspræken paa Landet“) i novellen „Høstferienne“ (II 189). Ud over prædikenerne er af

416